

**„Rakowiecka 37”. Biuletyn Muzeum Żołnierzy
Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL,
red. nac. Jarosław Wróblewski, wyd. Muzeum Żołnierzy
Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL,
Biuro Edukacji Historycznej CZSW, Warszawa 2020, nr 10**

Biuletyn Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL *Rakowiecka 37* został wydany po raz pierwszy w lipcu 2017 r. Całkiem niedawno, bo w maju bieżącego roku ukazał się dziesiąty, a więc swego rodzaju „jubileuszowy” numer Biuletynu. Wydawnictwo swoją tematyką nawiązuje do projektu utworzenia w murach dawnego mokotowskiego więzienia placówki muzealnej poświęconej żołnierzom konspiracji antykomunistycznej oraz więźniom politycznym PRL.

Ta kolejna publikacja z serii, wydana jak wszystkie dotąd w formie popularno-naukowej, stanowi znaczący przyczynek dla zgłębiania wiedzy o tematyce, która pozostaje w zainteresowaniu tworzącej się w Warszawie nowej instytucji kultury wspomnianego Muzeum. Kolejny Biuletyn posiada bardzo znaczące walory – merytoryczne, poznawcze. Nie może być inaczej, skoro autorami są osoby bezpośrednio, zaangażowane w prace na rzecz powstającego Muzeum. Z drugiej zaś strony, wśród autorów artykułów znajdują się osoby, które od długiego już czasu uczestniczą w odkrywaniu wkładu Polaków w zmagania z systemem komunistycznym.

Teksty nacechowane są wielką pasją badawczą i zaangażowaniem, także tym emocjonalnym. Recenzowany Biuletyn podzielony został na trzy zasadnicze części. Niejako „na wstępie” przytoczono przemówienie dyrektora Jacka Pawłowicza, wygłoszone 1 marca 2020 r. podczas uroczystych obchodów Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych, a dalej bogato ilustrowaną relację z uroczystości, które odbyły się z udziałem Premiera Rządu RP, Mateusza Mazowieckiego. Wywiad redaktora Jarosława Wróblewskiego z gen. Jackiem Kitlińskim, Dyrektorem Generalnym Służby Więziennej, dotyczy między innymi udziału polskiego więziennictwa w budowie Muzeum, a także nawiązuje do kształtowania pozytywnego wizerunku i roli współczesnej polskiej Służby Więziennej – jako formacji stanowiącej o sprawnie działającym systemie bezpieczeństwa państwa.

W dalszej części recenzowanego Biuletynu znajduje się osiemnaście artykułów. Niektóre z nich bezpośrednio dotyczą osób, dla których mokotowskie więzienie stało się miejscem ich prześladowań, tortur, wreszcie śmierci. Inne utwory pokazują przedstawicieli aparatu komunistycznego terroru, którzy kreowali w więzieniu przy ul. Rakowieckiej 37 atmosferę strachu, pogardy dla zdrowia i życia swoich przeciwników politycznych. W Biuletynie, co może czytelnika w pewnym stopniu zaskoczyć, znalazł się także artykuł nawiązujący do... kuchni dworskiej rodem z Wileńszczyzny.

Jest w nim mowa także o obronie Płocka przed inwazją sowiecką 1920 r., o zmaganiach lotniczych na Kresach południowo-wschodnich II Rzeczypospolitej oraz o Cudzie nad Wisłą. Inni autorzy przybliżają w swoich tekstach niemal nieznaną dotąd postacie i wydarzenia.

Nie sposób wymienić w tym miejscu wszystkich autorów. Tomasz Łabuszewski, Maria Chodyko, Paweł Szablowski, Michał Gruszczyński, Przemysław Benken

i Grzegorz Majchrzak są gwarantami dobrej lektury. Zresztą, w mojej ocenie, również wszyscy pozostali autorzy zapewnili wysoki poziom Biuletynu.

Ostatnią, trzecią część Biuletynu stanowi *Kalendarium*, prezentuje ono ważne wydarzenia z punktu widzenia tworzącego się Muzeum. Jest bogato ilustrowane i opisuje wydarzenia, które miały miejsce w okresie od 30 stycznia do 12 maja 2020 r.

Recenzowany Biuletyn ma charakter popularnonaukowy, co pozwala mieć nadzieję, że trafi on do szerszej rzeszy odbiorców. Publikacja niewątpliwie stanowi kolejny ważny krok w popularyzowaniu tematyki podziemia antykomunistycznego w Polsce. Wspomniana lektura może stanowić asumpt do prowadzenia własnych poszukiwań badawczych.

Biuletyn zawiera bardzo wiele zdjęć archiwalnych oraz skanów dokumentów. We współczesnym odbiorze, zwłaszcza wśród ludzi młodych, to niewątpliwie dodatkowy atut. Niejako reasumując stwierdzam, że kolejny, dziesiąty, a więc „jubileuszowy” Biuletyn może stanowić doskonały prezent, po który warto sięgnąć i przeczytać.

Dariusz Jacek Fudali

ORCID 0000-0001-6979-0379

DOI: 10.30657/pha.32.2020.21

(Centralny Zarząd Służby Więziennej w Warszawie)

e-mail: dajafu@op.pl